

Menderez Emini, MA¹

UDC: 342.727/.738:341.231.14(4)(094.2)
342.727/.738:340.13(497.7)

BALANCIMI I SË DREJTËS PËR RESPEKTIMIN E JETËS PRIVATE DHE FAMILJARE (NENI 8 I KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT) DHE LIRIA E SHPREHJES (NENI 10 I KONVENTËS EVROPIANE PËR TË DREJTAT E NJERIUT) - KORNIZA LIGJORE VENDORE DHE NDËRKOMBËTARE

БАЛАНСИРАЊЕ НА ПРАВОТО НА ПОЧИТУВАЊЕ НА ПРИВАТНИОТ И СЕМЕЈНИОТ ЖИВОТ (ЧЛЕН 8 ОД ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА) И СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ (ЧЛЕН 10 ОД ЕВРОПСКАТА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА) – ДОМАШНА И МЕЃУНАРОДНА ПРАВНА РАМКА

BALANCING THE RIGHT TO RESPECT FOR PRIVATE AND FAMILY LIFE (ARTICLE 8 OF THE EUROPEAN CONVENTION OF HUMAN RIGHTS) AND THE FREEDOM OF EXPRESSION (ARTICLE 10 OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS) – DOMESTIC AND INTERNATIONAL LEGAL FRAMEWORK

Abstract

Among the range of rights guaranteed by the European Convention on Human Rights (ECHR) and which have judicial protection by the European Court of Human Rights in Strasbourg (ECtHR) are the right to respect for private and family life provided for in Article 8 by the ECHR and the freedom of expression guaranteed by Article 10 of the ECHR. These two extremely important human rights often come into conflict with each other, i.e. the protection of one of these rights can mean

¹ Master of Civil Law, master's thesis: "Human Rights and Freedoms in Modern Democratic Legal Systems from the Aspect of the Philosophy of Law". Law office Cvetkovska, Republic of North Macedonia, menderezemini@hotmail.com

violation of the other. It is for these reasons that it is extremely important to strike a certain balance in their application and protection. Of course, this is the primary obligation of the national legislation and the national courts, but the European Court of Human Rights and its jurisprudence certainly have an exceptional role in accomplishing this delicate task. This paper will address the issue of achieving a balance between respect for these two rights, both in terms of domestic law and in terms of the European Convention for the Protection of Human Rights.

E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare – Neni 8 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Jeta private dhe familjare është një nga të mirat themelore njerëzore që është e nevojshme për të gëzuar mbrojtje serioze dhe efektive nga shteti. Në të njëjtën kohë, mbrojtja e kësaj të drejte është ngritur në një nivel mbikombëtar, kështu që ajo sigurohet nga një seri instrumentesh ndërkombëtare në fushën e mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të njeriut. Kështu në përputhje me nenin 8 paragrafi 1 i KEDNJ-së: *“Gjithkush ka të drejtë në respektimin e jetës së tij private dhe familjare, shtëpinë e tij dhe korrespondencën e tij.”* Bazuar në këtë paragraf të nenit 8 të KEDNJ-së, mund të shihet se termi “jetë private” është një term i gjerë që përfshin integritetin fizik dhe mendor të personit dhe përfshin disa aspekte të tilla si identifikimi gjinor dhe orientimi seksual, emri personal, fotografia ose identiteti fizik e moral, dhe mund të përfshijë informacione personale që individët presin të zbulohen pa pëlqimin e tyre. Neni 8 gjithashtu garanton mbrojtjen e jetës familjare, shtëpisë dhe korrespondencën private. Në rrethana të caktuara, edhe kur një person është i njohur për publikun e gjerë, mund të ketë një “pritje legjitime të mbrojtjes dhe respektimit të jetës private”. Qëllimi themelor i kësaj të drejte është të mbrojë individin nga ndërhyrjet e pajustificuara nga autoritetet publike, të tilla si dhe parashikojnë detyrime pozitive nga ana e shtetit, për respektimin efektiv të jetës private ose familjare. Këto përgjegjësi mund të përfshijnë miratimin e masave që synojnë të sigurojnë respekt për jetën private dhe familjare edhe në fushën e marrëdhënieve ndërpersonale. Detyrimet pozitive për shtetin duhet gjithashtu të sigurojnë respektimin efektiv të jetës private të individëve, veçanërisht të drejtën për respektimin e reputacionit. Sipas praktikës gjyqësore të GJEDNJ-së, zgjedhja e mjeteve të parashikuara për të siguruar pajtueshmërinë me nenin 8 të Konventës në fushën e marrëdhënieve midis individëve në përgjithësi është një çështje

që bie brenda kufijve të respektit ose vlerësimit të lirë të shteteve anëtare të Konventës. Sidoqoftë, edhe kjo diferencë i nënshtrohet monitorimit vigjilent nga Gjykata e Strasburgut dhe çdo shkelje e saj është shkelje e kësaj të drejte njerëzore.

Përveç KEDNJ-së, e drejta për jetë private dhe familjare është e regjistruar në një numër instrumentesh të tjerë ndërkombëtarë të të drejtave të njeriut. Kështu, neni 12 i Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut parashikon që: *“Askush nuk do t’u nënshtrohet ndërhyrjeve arbitrare në privatësinë, familjen, shtëpinë ose korrespondencën e tij, as sulmeve ndaj nderit dhe reputacionit të tij.”* *“Gjithkush ka të drejtën e mbrojtjes ligjore kundër ndërhyrjeve ose sulmeve të tilla.”* Kjo e drejtë parashikohet gjithashtu në Paktin Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, ku neni 17 thotë: *“Askush nuk do t’i nënshtrohet ndërhyrjes arbitrare në privatësinë, familjen, shtëpinë ose korrespondencën e tij, as sulmeve ndaj nderit dhe reputacionit të tij.”*

2. *Gjithkush ka të drejtën e mbrojtjes ligjore kundër ndërhyrjeve ose sulmeve të tilla. “Karta e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian gjithashtu garanton dhe mbron jetën familjare dhe private, e cila në nenin 7 përcakton se “çdokush ka të drejtë të respektojë jetën, familjen dhe komunikimin e tij privat dhe familjar”.*

Respektimi i të drejtës për jetë private dhe familjare garantohej gjithashtu nga legjislacioni i brendshëm, d.m.th. është pjesë e të drejtave të garantuara me kushtetutë të qytetarëve në Republikën e Maqedonisë së Veriut. Prandaj, sipas nenit 25 të Kushtetutës së Republikës së Maqedonisë së Veriut: *“Çdo qytetari i garantohej respektimi dhe mbrojtja e privatësisë së jetës së tij personale dhe familjare, dinjitetit dhe reputacionit të tij”.* Garancia e paprekshmërisë së shtëpisë jepet në 26 të Kushtetutës², dhe korrespondencës personale në nenin 17 i cili parashikon: *Liria dhe fshehtësia e shkrimeve dhe të gjitha format e tjera të komunikimit janë të garantuara. Vetëm në bazë të një vendimi gjyqësor mund të hiqet nga parimi i paprekshmërisë së fshehtësisë së letrave, nëse është e nevojshme për kryerjen e procedimeve penale ose nëse kërkohet nga interesat e mbrojtjes së Republikës.*

Megjithatë, neni 8 i KEDNJ-së nuk i përket kategorisë së të drejtave absolute, por është një e drejtë relative e cila në rrethana të caktuara dhe në kushte të caktuara mund të kufizohet. Kushtet dhe rrethanat në të

² Neni 26 Kushtetuta e RMV-së: Paprekshmëria e shtëpisë është e garantuar. E drejta për paprekshmëri të shtëpisë mund të kufizohet vetëm me vendim të gjykatës kur bëhet fjalë për zbulimin ose parandalimin e krimit ose mbrojtjen e shëndetit të njeriut.

cilat mund të bëhet kjo janë dhënë në paragrafin 2 të këtij neni³. Në Kartën e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, kufizimi i të drejtave, përfshirë të drejtën për jetën private dhe familjare, parashikohet nga një dispozitë e përgjithshme, sipas së cilës çdo kufizim duhet të parashikohet me ligj dhe të respektojë thelbin e të drejtave dhe lirive. Për më tepër, sipas parimit të proporcionalitetit, kufizimet mund të vendosen vetëm nëse janë të nevojshme, dhe nëse ato janë me interes të përgjithshëm ose mbrojnë të drejtat dhe liritë e të tjerëve. Kufizimet parashikohen gjithashtu brenda rregulloreve pozitive të vendit, gjë që shihet qartë nga dispozitat kushtetuese të deklaruara. Sidoqoftë, këto kufizime duhet të zbatohen në raste jashtëzakonisht të rralla kur nevojitet mbrojtja e të drejtave dhe interesave të njerëzve të tjerë dhe të vetë shtetit.

Liria e shprehjes - Neni 10 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

Liria e shprehjes është sigurisht një nga të drejtat themelore në çdo shoqëri moderne. Në interpretimin e saj të nenit 10 të Konventës, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut konstaton se “liria e shprehjes është një nga bazat thelbësore të një shoqërie demokratike, një nga kushtet themelore për përparimin dhe zhvillimin e çdo qenie njerëzore”.⁴ Prandaj, garantimi dhe mbrojtja e tij është jashtëzakonisht e rëndësishme dhe është një nga detyrimet themelore të çdo vendi.

Sipas nenit 10 paragrafi 1 i KEDNJ-së: “Çdokush ka të drejtën e lirisë së shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë për të mbajtur mendime dhe për të marrë dhe dhënë informacion dhe ide pa ndërhyrje nga autoriteti publik dhe pavarësisht nga kufijtë. “Ky artikull nuk i ndalon shtetet të imponojnë një regjim të lejes së punës në radio, kompani filmike dhe televizione.” Liria e shprehjes është e pranuar në konventat e tjera ndërkombëtare në fushën e të drejtave dhe lirive të njeriut. Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut parashikon lirinë e shprehjes në Nenin 19, i cili thotë: “Çdokush ka të drejtën e lirisë së mendimit dhe shprehjes; Kjo e drejtë përfshin lirinë për të mbajtur mendime pa

³ Neni 8 paragrafi 2 i KEDNJ-së: Autoritetet publike nuk duhet të ndërhyjnë në ushtrimin e kësaj të drejte, përveç nëse një ndërhyrje e tillë parashikohet me ligj dhe nëse është një masë që është në interes të shtetit dhe sigurisë publike, mirëqenien ekonomike të vendit, mbrojtja e rendit dhe parandalimi i krimit, mbrojtja e shëndetit dhe moralit, ose mbrojtja e të drejtave dhe lirive të të tjerëve, në një shoqëri demokratike.

⁴ https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_10_ENG.pdf

ndërhyrje dhe për të kërkuar, marrë dhe dhënë informacion dhe ide nëpërmjet çdo mediumi dhe pavarësisht nga kufijtë". Liria e shprehjes parashikohet gjithashtu në nenin 19 të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike, i cili thotë:

"1. Askush nuk do t'i nënshtrohet ndërhyrjes arbitrare në privatesinë, familjen, shtëpinë ose korrespondencën e tij, as sulmeve ndaj nderit të tij dhe reputacioni.

2. Gjithkush ka të drejtën e lirisë së shprehjes; Kjo e drejtë nënkupton lirinë për të kërkuar, marrë dhe dhënë informacione dhe ide të të gjitha llojeve, pavarësisht nga kufijtë, qoftë me gojë, me shkrim, në shtyp ose në formë arti, ose me ndonjë mjet tjetër të zgjedhjes së tyre.

3. Realizimi i lirisë së parashikuar në paragrafin 2 të këtij neni përfshin detyrime dhe përgjegjësi të veçanta. Mund të jetë subjekt i kufizimeve të caktuara të cilat, sidoqoftë, duhet të parashikohen shprehimisht nga ligji dhe të cilat janë të nevojshme:

a) të respektojë të drejtat dhe reputacionin e të tjerëve;

b) për mbrojtjen e sigurisë kombëtare, rendit publik, shëndetit publik ose moralit. "Mbrojtja e mëtejshme e kësaj lirie të rëndësishme sigurohet nga Karta e të Drejtave Themelore të Bashkimit Evropian, e cila parashikon në Nenin 11: " 1. Secili ka të drejtën te liria e shprehjes. Kjo e drejtë përfshin lirinë për të mbajtur mendime dhe për të marrë dhe dhënë informacion dhe ide pa ndërhyrje nga autoriteti publik dhe pavarësisht nga kufijtë.

2. Liria dhe pluralizmi i mediave do të respektohen."

Liria e shprehjes është një e drejtë veçanërisht e rëndësishme kur bëhet fjalë për ushtrimin e profesionit të gazetarit, duke pasur parasysh natyrën e tij. Mbrojtja e shtuar që gazetarët marrin në bazë të Nenit 10 është e kushtëzuar nga përmbushja e detyrimeve dhe përgjegjësisve në lidhje me funksionin e një gazetari, si dhe detyrimi përkatës për "gazetarinë e përgjegjshme". Lidhur me lirinë e shprehjes në Parlament, sipas GJEDNJ-së, fjalimi në Parlament gëzon një nivel më të lartë të mbrojtjes, pasi Parlamenti është një forum i veçantë për diskutim në një shoqëri demokratike, e cila është thelbësore. Kështu, në çështjen Selmani dhe të tjerët kundër Republikës së Maqedonisë, në lidhje me largimin e gazetarëve nga galeria e shtypit gjatë një seance parlamentare, KEDNJ-ja vendosi që gazetarët në fjalë të ushtronin të drejtën e tyre për të zbuluar informacione për publikun në lidhje me sjellja e zyrtarëve të zgjedhur dhe që autoritetet po merren me trazirat që shpërthyen gjatë diskutimeve. Prandaj, çdo përpjekje për të larguar gazetarët nga vendi i atyre diskutimeve

duhej t'i nënshtrohej një analize të rreptë. Gjykata vlerësoi se gazetarët nuk përbënin ndonjë kërcënim për sigurinë publike ose rendin në sallë dhe se largimi i tyre i pengonte ata të fitonin njohuri të drejtpërdrejta për ngjarjet që ndodhin në Parlament, gjë që është thelbësore për realizimin e profesionit të tyre dhe për informimin e duhur të publikut.

Liria e shprehjes garantohet gjithashtu nga Kushtetuta e Maqedonisë në nenin 16.⁵ Është karakteristikë e konstitucionalistit tonë që ai nuk parashikoi kufizimin e kësaj të drejte kushtetuese. Sidoqoftë, kjo nuk do të thotë se është e pakufizuar. Gjegjesisht, Ligji për Përgjegjësinë Civile për Fyerje dhe Shpifje përcakton kushtet në të cilat personat janë përgjegjës për fyerje dhe shpifje, që sigurisht do të thotë se nuk është e mundur të bësh deklarata shpifëse, të pavërteta dhe ofenduese nën maskën e lirisë së shprehjes. Liria e shprehjes sipas ligjit vendas gjithashtu nuk mbron gjuhën e urrejtjes.

Ashtu si neni 8 i KEDNJ-së, liria e shprehjes sipas nenit 10 nuk përbën një të drejtë absolute e cila nuk mund të kufizohet në asnjë rrethanë dhe nën asnjë kusht. Përkundrazi, kushtet për kufizimin e kësaj të drejte parashikohen nga neni 10 në paragrafin 2 të tij, ku thuhet se: *në një shoqëri demokratike janë masat e nevojshme për sigurinë e shtetit, integritetin territorial dhe sigurinë publike, mbrojtjen e rendit dhe ligjit dhe parandalimin e çrregullimit dhe krimin, mbrojtjen e shëndetit ose moralit, reputacionin ose të drejtat e të tjerëve, parandalimin e shpërndarjes së informacionit konfidencial ose ruajtjen e autoritetit dhe paanshmërinë e gjyqësorit.*"

Përveç këtyre kufizimeve të përmendura në paragrafin 2, kufizimi në nenin 10 shpesh është rezultat i nevojës për të respektuar dhe mbrojtur të drejtën për jetën private dhe familjare sipas nenit 8 të KEDNJ-së. Gjegjesisht, liria e shprehjes në asnjë rast nuk duhet të nënkuptojë zbulimin e informacionit shpifës dhe të pavërtetë, si dhe informacionit që depërton thellë në jetën private të individit dhe nuk ka interes të justifikuar ose qëllim të ligjshëm për publikimin e tyre.

⁵ Liria e besimit, ndërgjegjes, mendimit dhe shprehjes publike të mendimit është e garantuar. Garantohet liria e fjalës, paraqitja publike, informimi publik dhe krijimi falas i institucioneve të informacionit publik. Garantohet qasja e lirë në informacion, liria për të marrë dhe dhënë informacion. E drejta e përgjigjes në media është e garantuar. E drejta për korrigjim në medie është e garantuar. E drejta për mbrojtjen e burimit të informacionit në medie është e garantuar. Censura është e ndaluar.

Arritja e një ekuilibri midis pajtueshmërisë me nenin 8 dhe nenin 10 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut

E drejta për respektimin e jetës private dhe familjare dhe liria e shprehjes janë dy të drejta jashtëzakonisht të rëndësishme që shpesh janë në garë me njëra-tjetrën, gjegjësisht në situata të caktuara interpretimi dhe respektimi i ngurtë dhe i rreptë i një të drejte çon në shkeljen e së drejtës tjetër. Kjo në mënyrë të pashmangshme ngre pyetjen se ku qëndron kufiri midis nenit 8 dhe nenit 10 dhe si vendoset një ekuilibër në respektimin e këtyre dy të drejtave në të njëjtën kohë. Nuk ka asnjë përgjigje të vetme për këtë pyetje dhe asnjë rregull të vetëm. Në çdo rast të veçantë, është e nevojshme të vendoset ai “kufi” sipas rrethanave, natyrisht duke respektuar disa standarde dhe praktika të vendosura nëpërmjet jurisprudencës së Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

Mbrojtja e privatësisë dhe reputacionit është qëllimi më i zakonshëm legjitim i referuar nga aplikantët në kërkesat e tyre duke pretenduar shkelje të nenit 8 të KEDNJ-së në lidhje me nenin 10 të KEDNJ-së. Në këto raste, Gjykata e Strasburgut ka një detyrë jashtëzakonisht të vështirë të vendosë një ekuilibër midis respektimit dhe mbrojtjes së këtyre dy të drejtave të rëndësishme të njeriut.

Në nivelin kombëtar, shtetet kanë një farë kufiri vlerësimi në vlerësimin nëse dhe në çfarë mase është i nevojshëm kufizimi i lirisë së shprehjes për të mbrojtur të drejtën për jetën private. Sidoqoftë, vendimi i tyre është subjekt i vlerësimit nga GJEDNJ-së. Dy metoda të veçanta të gjykimit zbatohen për çështjet që përfshijnë mbrojtjen e reputacionit ose privatësisë. Gjykata përdor metodën “klasike” për të analizuar proporcionalitetin në rrethana kur, në një mosmarrëveshje para saj, ajo konsideron se neni 8 nuk është i zbatueshëm për mbrojtjen e reputacionit ose privatësisë së të tjerëve. Metoda e dytë, e cila është e ashtuquajtura qasje “ekuilibri i të drejtave”, i referohet kategorisë së çështjeve kur Gjykata vlerëson se neni 8 është i zbatueshëm për mbrojtjen e këtyre qëllimeve legjitime. Testimi i ekuilibrit ndërmjet të drejtës për privatësi dhe lirisë së shprehjes bazohet në praktikën e gjerë dhe të detajuar të praktikës gjyqësore të zhvilluar nga GJEDNJ-ja. Sipas Gjykatës, pyetjet e mëposhtme janë të rëndësishme: a kontribuon informacioni i botuar në një debat me interes të përgjithshëm, sa i njohur është publikisht personi dhe çfarë është subjekti i informacionit, sjellja e mëparshme e personit në fjalë, rrethanat për të cilat deklarata referohet,

informacioni ose rrethanat në të cilat bëhen fotografitë ose regjistrimet, përmbajtja, forma dhe pasojat e publikimit.

Sipas praktikës së vendosur gjyqësore të GJEDNJ-së, shkelja e reputacionit mund të konsiderohet shkelje e privatësisë, brenda fushës së nenit 8 të Konventës, me kusht që të tejkalohet “pragu i seriozitetit”, d.m.th. një sulm ndaj reputacionit të një personi duhet të jetë për të arritur një nivel të caktuar serioziteti dhe në një mënyrë që shkakton paragjykime në gëzimin personal të së drejtës për respektimin e jetës private. Sipas Gjykatës, ankuesit nuk mund të mbështeten në nenin 8 për t’u ankuar për humbjen e reputacionit, i cili është një pasojë e parashikueshme e aktiviteteve të tyre, siç është kryerja e një krimi.

Duke arritur një ekuilibër midis këtyre dy të drejtave, GJEDNJ-ja së pari vendos parimet e përgjithshme që rregullojnë metodologjinë për balancimin e dy të drejtave, dhe pastaj vendos një listë të pashtershme të kriterëve të zbatueshme. Parimet e përgjithshme të zbatuara përshkruhen në gjykimet e Dhomës së Madhe në çështjet Von Hanover kundër Gjermanisë (Nr. 2)⁶ dhe Axel Springer AG kundër Gjermanisë⁷, dhe janë përmbledhur në Perincek kundër Zvicrës⁸.

Siç u tha më lart nën Nenin 10 të Konventës, Palët Kontraktuese kanë njëfarë kufiri vlerësimi në vlerësimin nëse dhe në çfarë mase është e nevojshme ndërhyrja në të drejtën e lirisë së shprehjes. Sidoqoftë, kjo diferencë shkon paralelisht me mbikëqyrjen evropiane dhe roli i Gjykatës në kryerjen e funksionit të saj të mbikëqyrjes nuk është të zërë vendin e gjykatave kombëtare, por të shqyrtojë nëse vendimet e tyre janë në përputhje me dispozitat e Konventës. Nëse testi i balancimit i kryer nga autoritetet kombëtare nuk përputhet me kriteret e përcaktuara në praktikën gjyqësore të Gjykatës, ajo do ta kryejë vetë testin në fjalë nëse konsideron se ekziston një bazë e fortë për ta bërë këtë. Kjo është veçanërisht e vërtetë nëse ekuilibri i vendosur nga autoritetet kombëtare nuk është i kënaqshëm, veçanërisht pasi që rëndësia ose fushëveprimi i njëjës prej të drejtave në fjalë nuk është konsideruar si duhet, prandaj marzhi i vlerësimit i dhënë atyre do të jetë jashtëzakonisht i ngushtë dhe i kufizuar. Në raste të caktuara, GJEDNJ-ja mund të konkludojë pa kryer këtë provë, nëse është e qartë nga vetë faktet e çështjes, që ndërhyrja nuk ishte e nevojshme në një shoqëri demokratike.

⁶ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-109029%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-109029%22]})

⁷ [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-109034%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-109034%22]})

⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158235>

Konflikti midis nenit 8 dhe nenit 10 të KEDNJ-së është veçanërisht i dukshëm kur bëhet fjalë për kryerjen e profesionit të gazetarit. Liria e shprehjes e praktikuar nga gazetarët përpara GJEDNJ ka një “status të privilegjuar” për shkak të ndikimit të debateve publike në çështje me interes shoqëror. Shtrirja e lirisë së shprehjes gazetareske është konstituuar më gjerësisht, kështu që lejon një shkallë të caktuar ekzagjerimi dhe madje provokimi. Sidoqoftë, Gjykata ka përkujtuar vazhdimisht se është detyrë e gazetarëve të veprojnë me mirëbesim në transmetimin e informacionit të saktë dhe të besueshëm në përputhje me etikën gazetareske. Këtu lind pyetja në mënyrë të pashmangshme: deri në çfarë mase është kufiri i respektit për jetën private dhe familjare dhe ku fillon liria e shprehjes, veçanërisht në lidhje me çështjet me interes publik. Për këtë çështje GJEDNJ-ja është i mendimit se megjithëse vula nuk duhet të kalojë kufij të caktuar, veçanërisht në lidhje me mbrojtjen e reputacionit dhe privatësisë së të tjerëve, detyra e tij është të sigurojë në përputhje me detyrimet dhe përgjegjësitë e tij – informacion dhe ide për të gjitha çështjet me interes publik. Për më tepër, jo vetëm që vula ka për detyrë të transmetojë informacione dhe ide të tilla; publiku gjithashtu ka të drejtë t’i marrë ato. Përndryshe, shtypi nuk mund të kryente funksionin e tij të “qenët roje” me interes publik, i cili nga ana tjetër është roli i tij jetik. Kur flitet për kriteret e balancimit, është veçanërisht e rëndësishme të përcaktohet nëse informacioni në shtyp hap një debat me interes të përgjithshëm publik. Cila është çështje e interesit të përgjithshëm publik varet nga rrethanat e çështjes.

Sipas GJEDNJ-së, interesi publik zakonisht u referohet çështjeve që shqetësojnë publikun në një masë të tillë që legjitimisht mund të jetë me interes për ta, që tërheqin vëmendjen e tij ose që ndikojnë në të në mënyrë të konsiderueshme, veçanërisht kur bëhet fjalë për mirëqenien e qytetarëve ose jetët e komunitetit. Kjo vlen edhe për çështje që mund të ngrenë polemikë të konsiderueshme, që prekin një çështje të rëndësishme shoqërore, ose që janë çështje për të cilat publiku do të ishte i interesuar të informohej. Në praktikë, GJEDNJ-ja pranon ekzistencën e një interesi të tillë jo vetëm kur botimi ka të bëjë me çështje politike, krime ose shkelje, por gjithashtu çështje që lidhen me ngjarje sportive, kulturë, arte, zbatimin e ligjit, mbrojtjen e mjedisit dhe shëndetin publik. Përkundrazi, GJEDNJ-ja është i mendimit se megjithëse publiku ka të drejtë të informohet, informacioni i vendosur në publik me qëllimin e vetëm për të kënaqur kuriozitetin e publikut për jetën private të një personi nuk mund të konsiderohet se kontribuon në një diskutim të

përgjithshëm interesi për shoqërinë, edhe nëse personi në fjalë është i njohur mirë. Gjykata konstaton se interesi publik nuk mund të reduktohet në sensacionalizëm apo edhe vojerizëm.

Kriteri tjetër për t'i kushtuar vëmendje është shkalla në të cilën personi në fjalë njihet, gjë që ndikon në mbrojtjen që ai ose ajo mund të marrë për jetën private. Publikimi i lajmeve në lidhje me jetën private të figurave publike gëzon padyshim mbrojtjen e Nenit 10 të Konventës, por një mbrojtje e tillë mund të bjerë nën kushtet e Nenit 8 nëse informacioni është i një natyre intime dhe nuk ka interes publik në përhapjen e tij. Sigurisht, niveli i mbrojtjes së jetës private dhe familjare është shumë më i lartë në mesin e qytetarëve të zakonshëm sesa midis figurave publike. Ushtrimi i një zyre publike ose pretendimi i një zyre politike doemos e ekspozon individin në vëmendjen e qytetarëve të tjerë, përfshirë këtu edhe fushat që i përkasin jetës private. Prandaj, disa aktivitete private të figurave publike nuk mund të konsiderohen të tilla, duke pasur parasysh ndikimin dhe rolin e mundshëm që ata luajnë në skenën politike ose shoqërore dhe interesin pasues publik për t'u informuar rreth tyre.

Një faktor që merret parasysh gjatë kryerjes së testit të balancimit është sigurisht kriteri i tretë dhe që është sjellja e mëparshme e personit në fjalë përpara publikimit të informacionit për publikun. Për më tepër, kriteri i mëposhtëm është veçanërisht i rëndësishëm, sipas të cilit shqyrtohet se si është marrë informacioni i publikuar dhe sa i besueshëm është ai. Duke pasur parasysh pozicionin e GJEDNJ-së sipas të cilit neni 10 mbron jo vetëm thelbin e ideve dhe informacioneve të shprehura, por edhe formën në të cilën ato shprehen, është mjaft i qartë kriteri i përmbajtjes, formës dhe pasojave të informacionit i botuar. Në lidhje me të njëjtën gjë, Gjykata konsideron se gazetarët gëzojnë lirinë sipas Nenit 10 për të vendosur se cilat detaje do të botojnë në mënyrë që historia të vërtetohet, por përsëri kur bëhet fjalë për informacion që ndikon në jetën private të një personi tjetër, gazetarët kanë një detyrim për të marrë parasysh ndikimin e informacionit dhe imazheve që do të publikohen para se ato të paraqiten në publik.

Gjykata në secilin rast shqyrton nëse kriteret e mësipërme mund të zbatohen për çështjen në fjalë, megjithëse disa kritere mund të jenë pak a shumë të rëndësishme duke pasur parasysh rrethanat specifike të çështjes. Nga ana tjetër, kritere të tjera mund të merren parasysh në varësi të lëndës.

Conclusion

Given the great importance of both the right to respect for private and family life and the freedom of expression in a modern democratic society, it is clear that achieving a fair balance between these two competing rights is an extremely important issue and an important task above all. domestic authorities, and then the European Court of Human Rights as a correction in a situation where such a balance will not be achieved in the legal systems of the ECHR signatory states.

On the other hand, given the fact that it is really difficult to determine whether a certain person has been violated the right to private life due to the exercise of freedom of expression of another person, or under the guise of freedom of expression rudely enters the private and family life of the citizens, the need to establish an efficient mechanism through which the “conflict” between Article 8 and Article 10 of the ECHR can be resolved is inevitable. In this context, the “balancing test” developed by the European Court of Human Rights is particularly important with the aim of ensuring equal respect for these two rights and achieving a fair balance between them in a situation where they collide. Therefore, the signatory states of the ECHR should apply it consistently to avoid possible violations of the guaranteed human rights and freedoms. Of course, in applying this test, each of them enjoys a certain “margin of appreciation”, but it must still move within the provisions of the Convention and the jurisprudence of the ECtHR. Exceeding this margin is also a violation of the human rights and freedoms that the ECHR guarantees to its citizens.

Unfortunately, although in the Republic of North Macedonia as a signatory to the ECHR, a number of legal changes have been undertaken in order to ensure full compliance with this important instrument, and also given the fact that the Convention with its ratification is part of the internal legal order and the fact that the decisions of the ECtHR are binding on the domestic judicial authorities, however, the Strasbourg Court still finds a number of violations of these two rights as well as the failure to achieve the necessary balance between them. For these reasons, it is necessary to continue working in this field, in order to prevent future such injuries. Above all, it is necessary to fully comply with the legal regulations and their consistent application in practice, as well as to harmonize the court practice in this type of cases. Furthermore, it is mandatory for the competent authorities to correctly and consistently apply the

ECtHR “balancing test” in order to strike the necessary balance between the right to private and family life and freedom of expression. At the same time, it means paying special attention when acting within the margin of respect. Acting in accordance with the principles established by the Strasbourg Court, as well as in accordance with its jurisprudence, will enable the achievement of an optimal balance between these two rights, and thus consistent and effective protection of them.

Recensentët:

Prof dr. Jeton Shasivari

Prof dr. Afrim Osmani

Referencat:

1. Европска конвенција за човекови права со Дополнителните протоколи
2. Јанкуловски З., Калајџиев Г. (1999) Водач низ човековите права, Хелсиншки комитет за човековите права на РМ. Скопје
3. Меѓународен пакт за граѓанските и политичките права на човекот и граѓанинот
4. Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права
5. Најчевска М., (2008), Вовед во концептот на човековите права и слободи.
6. Повелба за основните права на Европската Унија
7. Устав на Република Северна Македонија
8. Универзална декларација за човековите права
9. Факултативен протокол кон Меѓународниот пакт за граѓански и политички права
10. Фрчковски Љ., (2005) Меѓународно право за правата на човекот. Магор, Скопје
11. Guide on article 10 of the European Convention on Human Rights https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_10_eng.pdf
12. Guide on article 10 of the European Convention on Human Rights https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_8_eng.pdf
13. <https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
14. <https://hudoc.echr.coe.int>
15. <https://www.icj-cij.org/>
16. <https://www.ohchr.org/EN/pages/home.aspx>
17. <https://www.coe.int/en/web/portal>